

مؤسسه فرهنگی ای‌کوموس ایران
گروه تخصصی متن

دومین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران، ۲۵ لغایت ۲۹ فروردین ماه ۱۳۷۸، ارگ بم - کرمان

دکتر سیدباقر آیت‌الله‌زاده شیرازی
سرمقاله مجله اثر، دوره ۱۹، شماره‌های ۳۰-۲۹
شهریور ۱۳۷۷

بازتاب و پیامدهای مثبت نخستین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران در ارگ بم کرمان و درخواست‌های فراوان علاقه‌مندان برای تجدید چنین مجمعی به‌منظور دریافت نظریات و تبادل افکار، سازمان میراث فرهنگی کشور را بر آن داشت که بار دیگر به‌خواست خداوند و با یاری جستن از توان علمی و فرهنگی نهادهای تحقیقاتی، آموزشی، فرهنگی و اجرایی کشور و نیز شخصیت‌های اهل تحقیق و فن، دومین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران را در نیمه اول اسفندماه سال ۱۳۷۷ برگزار نماید ولی به‌دلایل مشکلات اجرایی بعداً تصمیم گرفته شد که زمان برگزاری آن را در نیمه دوم فروردین ۱۳۷۸ در روزهای ۲۵ لغایت ۲۹ فروردین ماه قرار دهد.

محورهای سخن مانند کنگره پیشین و شرط حضور در آن ارائه مقاله و تأیید آن توسط هیئت علمی متبخر تعیین گردید. دومین کنگره مواجه با استقبال خوبی بوده است و تاکنون حدود ششصد نفر با ارسال خلاصه مقاله درخواست شرکت نموده‌اند که از آن میان سیصد و پنجاه اصل مقاله نیز به دبیرخانه کنگره واصل گردیده است. مقالاتی که مورد تأیید هیئت علمی کنگره قرار گرفته برای چاپ در مجموعه مقالات به‌ترتیب آماده گردیده و پیش‌بینی می‌شود تا زمان تشکیل کنگره، دو جلد از مجموعه مقالات منتشر گردد.

نگاهی بر کارنامه نخستین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ارگ بم

نخستین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران به همت سازمان میراث فرهنگی کشور، به یاری شش مؤسسه و مرکز علمی پژوهشی از شخصیت‌های اهل فن و تحقیق پس از حدود دو سال تلاش به مدت شش شبانه‌روز در ارگ تاریخی بم (کرمان) در فاصله روزهای هفتم تا دوازدهم اسفند ماه ۱۳۷۴ برگزار گردید.

- طبیعت فراگیر عنوان بحث کنگره و محورهای سخن آن که طیف گسترده‌ای را شامل می‌شد توجه جمع کثیری از محققین و اهل نظر، فن و حرفه را در رشته‌های مختلف تخصصی وابسته به خود جلب کرد.
- ارسال حدود سیصد و پنجاه خلاصه مقاله و ارائه دویست و پنجاه مقاله صاحب‌نظران و علاقه‌مندان به مجمع خود مؤید این معنا بود.
- ایراد پنجاه و سه سخنرانی در جلسات رسمی و عرضه بیش از سی سخنرانی در جلسات میزگرد آزاد شبانه همراه با برپایی یازده نمایشگاه و بیش از چهل ساعت کار فشرده دسته‌جمعی تا پاسی از شب گذشته در فضای دعوت‌کننده و پرمحتوای ارگ تاریخی بم که «خود زوایای جدید بحث و گفتگو را می‌گشود» یکی از سازنده‌ترین رویارویی‌ها و برخورد آگاهانه نسل نو و نسل گذشته را بر اساس موضوع مشخص و در بستر فرهنگی معین فراهم آورده بود.
- شرط حضور در کنگره ارائه مقاله بود و این امری بود که از تعداد شرکت‌کنندگان می‌کاست.
- حدود سیصد تن (۲۱۵ دانشجوی پسر و ۹۰ دانشجوی دختر) دانشجویان معماری، شهرسازی و باستان‌شناسی دانشگاه‌ها به‌عنوان مستمع در فضای کنگره شرکت داشتند و به آن مفهوم و ابعاد ویژه بخشیدند.
- از ۲۳۷ مقاله کاملی که به دبیرخانه کنگره رسیده است جمعاً ۱۹۶ مقاله در پنج مجلد به چاپ رسیده است. شایسته یادآوری است که دو مجلد از پنج مجلد مجموعه مقالات کنگره ارگ بم همزمان با برگزاری کنگره میان سخنرانان و حاضران توزیع گردید که شامل مقالاتی بود که زودتر واصل شده بود. در مقایسه مقالات واصله ۵۷ مقاله ممتاز در ردیف اول اولویت سخنرانی قرار داشت و ۵۰ مقاله بعدی در اولویت دوم و ۲۹ مقاله در اولویت سوم و ۶۰ مقاله بعدی در اولویت چهارم سخنرانی قرار گرفتند که به جز اولویت در تاریخ وصول مقالات و طبقه‌بندی ارزشی آنها، ترکیب‌بندی موضوعی و رعایت ردیف تاریخی مقالات از کهن‌ترین ایام تا موضوعات مربوط به معماری و شهرسازی معاصر؛ و اختصاص هر روز از سخنرانی‌های کنگره به موضوعات متنوع و مرتبط با یکدیگر موجب شد که بر حسب مورد منتخبی از سخنرانی‌ها و مقالات گروه ممتاز و درجات بعدی نیز در جلسات رسمی تالار و جلسات میزگرد شبانه ارائه گردد.

محورهای عمده سخن در کنگره عبارت بودند از:

۱. روند شکل‌گیری فضاهای معماری و شهرسازی ایران در بستر تاریخ
۲. زبان و بیان معماری و شهرسازی در انتقال مفاهیم و ارزش‌ها
۳. سبک‌شناسی معماری و شهرسازی ایران
۴. محیط معماری و شهرسازی ایران

۵. معماری و جامعه ایرانی

۶. معماری و شهرسازی معاصر ایران

۷. ...

و دیگر محورهای مناسب که پیشنهاد گردد.

مقالات واصله در محور (۱) مقاله ۸۷ و مقاله ۷۲ مقاله منتخب به چاپ رسیده است

مقالات واصله در محور (۲) مقاله ۷۱ و مقاله ۵۹ مقاله منتخب به چاپ رسیده است

مقالات واصله در محور (۳) مقاله ۵ و مقاله ۴ به چاپ رسیده است

مقالات واصله در محور (۴) مقاله ۳۸ و مقاله ۳۲ به چاپ رسیده است

مقالات واصله در محور (۵) مقاله ۹ و مقاله ۸ به چاپ رسیده است

مقالات واصله در محور (۶) مقاله ۱۹ و مقاله ۱۴ به چاپ رسیده است

مقالات واصله در محور (۷) مقاله ۸ و مقاله ۷ به چاپ رسیده است

شایان توجه است که محورهای یک و دو با اندکی اختلاف بیش از ۷۰٪ مقالات را شامل شده‌اند و محور چهارم ۳۲ مقاله حدوداً ۱۷٪ مجموعه مقالات و محور ششم با ۸٪ و محور پنجم با ۸ مقاله ۴٪ مجموعه مقالات و محور سوم کمتر از سه درصد مقالات را داشته است و خارج از محورهای تعیین شده نیز در حدود ۳٪ مقاله به چاپ رسیده است.

با این ترتیب می‌توان نتیجه گرفت که: با تجزیه و تحلیل محور نخست و همچنین محور دوم و چهارم جزئیات بیشتری را در زمینه بستر تاریخ، بیان جوهر کلام و بستر جغرافیایی و زیست محیطی را مطرح نمود و در ارتباط با سبک‌شناسی و مسائل اجتماعی مرتبط با معماری و شهرسازی در محور سوم و پنجم با تأکید بیشتری سفارشات تحقیقاتی را تشویق نمود. در محور هفتم نیز بیشتر به مسائل مرمی برمی‌خوریم و طراحی شهری که هر یک به نوبه خود در خور اعتنای بیشتری است.

اثر / ۲۹ و ۳۰